

Bibliotheek Menen

Waalvest 1, 8930 Menen

Tel. 056 51 58 70

Fax 056 51 37 83

E-mail bibliotheek@menen.be

www.bibliotheekmenen.be

De toekomst van de bibliotheek : uitdagingen

Gespreksavond woensdag 24 maart 2010 van 19:30 tot 21:30

Lokaal 2 – CC De Steiger, Waalvest 1, Menen

Aanwezig : Regis Dumortier (voorzitter ACW-Menen), Katrijn Decuypere, Annemarie Deblaere (lid bibliotheekraad), Luc Tacq (begeleider Kinder- en Jeugdjury Menen), Dini Carrette (kleuterleidster), Willy Spillebeen (ereburger), Guy Desloovere (dienst Toerisme), Jozef Bousse (Natuurpunt), Kevin Labeeuw (Jeugddienst), Christine Depoortere (schepen), An Vervenne (lid bibliotheekraad), Philippe Vanlangendonck (directeur GBS Lauwe, lid bibliotheekraad), Els Poublon (voorzitter bibliotheekraad), Jan Devos (ondervoorzitter bibliotheekraad), Geert Puype (bibliothecaris), Koen Provost (bibliotheekmedewerker), Bert Seghers (bibliotheekmedewerker)

Verwelkoming door bibliothecaris Geert Puype

Bibliotheeken hebben een lange geschiedenis, ook in Menen. Veel veranderingen hebben zich ondertussen voorgedaan. Een proces dat niet stilstaat. Veranderen is eigen aan mensen, aan organisaties. Vanavond willen we even stilstaan bij de vraag ' Waar willen we naartoe?' De voorbereiding verliep via het traject van Locus, het steunpunt voor het lokaal cultuurbeleid, dat '7 uitdagingen voor de toekomst' lanceerde. Daarin staan enkele elementen over de interne werking van bibliotheken, andere raken de volledige gemeenschap. Vandaag willen we ons toespitsen op 3 thema's :

1. Wat is de plaats van de bibliotheek als instelling? Of ook : als er geen bibliotheken zouden zijn, zouden we ze nog oprichten?
2. De plaats van de bibliotheek in de lokale gemeenschap. Welke contacten met andere gemeentelijke diensten, andere instellingen?
3. Welke rol speelt de bibliotheek in de digitalisering?

Drie inleiders zullen modereren : Els Poublon (thema 1), Philippe Vanlangendonck (thema 2), Jan Devos (thema 3). We hebben vooraf enkele teksten doorgestuurd als achtergronddocumentatie, niet beperkend.

0. Korte voorstelling van de aanwezigen. Waarom komt u zelf naar de bib? Wat spreekt u aan in de bib? Waarvoor gebruikt u de bib?

- binnenspringen als ik naar de stad kom
- gezellige sfeer in de bib
- tijdschriften lezen
- interesse voor fictie en non fictie, voor info
- info over natuur ; gespecialiseerde info over dit gebied niet altijd te vinden
- boeken over het spirituele, CD's, films ontlenen
- de bib als ontmoetingsplaats, altijd vind je er kennissen waarmee je een praatje kan slaan
- boeken die je zelf koopt lees je grondig, in bibliotheekboeken kan je grasduinen en ze weer inleveren indien ze niet aan de verwachtingen voldoen
- op vlak van proza is de bibliotheek zeer goed bij
- je vindt altijd wel iets wat je vooruithelpt (vb recent aangenaam verrast door een vertaling van de Heksenhamer die in de bib aanwezig was)
- de bib is ook een werkinstrument
- leerkrachten brengen in de bib de (anderstalige) kinderen in contact met boeken en leren ze er lezen
- misschien kunnen boeken waarvan er een hele reeks zijn (bijvoorbeeld Nijntje boeken) apart opgesteld worden met afbeelding (bijvoorbeeld van Nijntje)
- kinderboekjes zijn makkelijk te vinden, alleen hebben sommige grootouders moeite met de lage bakken met peuterboeken
- aanbod aan snippertassen wordt zeer gesmaakt, aanbod ook gevarieerd
- bibliotheekaanbod is zeer goed, de activiteiten ook
- kant en klare themapakketten zouden interessant zijn voor leerkrachten (zie bibliotheek Wevelgem). De Meense bibliotheek stelt wel themapakketten samen, maar in de eerste plaats verwacht en hoopt de bib dat de leerkracht met de leerlingen naar de bib komt. Vervolgens dat de leerkracht zelf een pakket samenstelt. Hij/zij kent de kinderen beter. Voor een specifiek thema stelt het bibliotheekpersoneel een pakket samen, helpt de bib de leerkrachten met zoeken. Van belang is dat kinderen van kleins af aan naar de bib komen.
- om boeken voor de Kinder- en Jeugdjury mee te lezen
- kinderafdeling in Mene is mooier ingericht dan die van de bib van Leuven volgens één van de gespreksdeelnemers
- met dochter naar de bib, voor het goede aanbod, de Snippertassen
- heel wat recente dvd's te leen in de bib

1. Wat maakt de bibliotheek uniek? Wat is volgens de bibliotheekgebruikers de 'core business' van de bib? Is het een ontmoetingsplaats? Is het in de eerste plaats een instelling waar je vooral naartoe gaat om iets te lenen of een combinatie van die twee? (Els Poublon begeleidt het gesprek)

- de ene bibgebruiker vindt de leesruimte een echte plaats van ontmoeting, de andere leest liever rustig zijn krant in een hoekje.
- Is het wel de taak van de bib om kranten ter beschikking te stellen en dit gratis? Kan het budget dat aan kranten besteed wordt niet beter gespendeerd worden? De meeste deelnemers vinden toch dat het krantenaanbod in de bibliotheek (als laagdrempelige instelling) wel aan iedereen de kans biedt verschillende kranten te lezen, ook aan de mensen die het financieel moeilijker hebben.
- de vraag wordt gesteld of het leengeld voor dvd's en cd's afgeschafd kan worden (zie bibliotheek Kortrijk en Gent). Leengeld maakt momenteel een groot deel van de

bibliotheekinkomsten uit [in 2008 bedroegen de ontvangsten van het publiek ca. 6,5 % van de totale kosten van de bibliotheek; de leengelden bedroegen hiervan . ongeveer 40 %]. Sommige bibliotheken die volledig gratis ontlenen, verhogen ter compensatie soms het boetegeld evenredig op. De bedenking wordt gemaakt dat hoe hoger de tarieven zijn, hoe hoger de drempel voor bibliotheekgebruik is.

- vergeleken met de videotheek heeft de bib wel als sterk punt dat het leengeld voor de dvd's laag is en de uitleentermijn iets langer.
- de basisdoelstelling is : boeken, leesvoer, informatie voor iedereen.
- is de infrastructuur aangepast voor ontmoeting? De meesten zijn zeer tevreden. Een koffieautomaat zou de sfeer nog bevorderen. De ruimte eventueel opdelen in rustige leeshoekjes en babbelhoekjes, plekjes waar studenten kunnen samen zitten voor groepswork. Bij jongeren kan je zo scoren.
- de bibliotheekruimte (ca 1000 m²) is wel beperkt om overal hoekjes te maken ; de idee wordt geopperd om de archiefruimte ook als publieksruimte te gebruiken [deze ruimte wordt binnenkort verbouwd tot gedeelde bureauruimte voor archief en bib].
- doelgroepenwerking : kan de bib een apart hoekje maken waar anderstaligen, mensen die Nederlands leren, alles vinden. Het globale aanbod 'makkelijk lezen' (eenvoudig Nederlands) is beperkt, verouderd en deels gericht op mentaal gehandicapten. Oplossing kan zijn om te werken met eenvoudige kinderboeken. Een samenwerking met het Rode Kruis-opvangcentrum kan opgezet worden voor geregelde ontleningen door de bewoners (sociaal contact) (probleem is wel dat de meeste bewoners er maar kort verblijven). Specifieke werking voor kinderen van anderstaligen opzetten. De suggestie wordt gedaan om eens te informeren bij bibliotheken die veel anderstalige bezoekers hebben (bijvoorbeeld Antwerpen).
- andere doelgroepen komen voldoende aanbod volgens de meeste aanwezigen.

2. Meer aandacht voor de lokale specificiteit en het gemeentelijk beleid? (Philippe Vanlangendonck modereert)

- in de lokale context is het essentieel dat het onderwijs geregeld (om de 2 weken, maandelijks) met de klas naar de bib komt, zodat de kinderen de weg naar de bib kennen ; de eerste lezertjes kunnen perfect de boekjes uitzoeken uit de rekken met de boeken van hun leesniveau
- ligging van school bij bib is ideaal (zie Rekkem)
- is de bib genoeg bereikbaar in Menen – Rekkem – Lauwe ? Moet de bib voor de minder mobiele materialen ter plekke brengen ? Verschillende ideeën worden naar voor geschoven : organisaties als Teledienst, Rode Kruis, vrijwilligers, kunnen ingezet worden om bibmaterialen thuis te brengen. Of een dienst die materialen tegen betaling thuis levert?
- velen komen niet doelbewust naar de bib, maar springen eens binnen terwijl ze in de buurt zijn (en komen dan eens snuisteren tussen de aanwinsten)
- opgemerkt wordt dat openbaar vervoer tussen Lauwe en Menen onvoldoende is (filiaal Rekkem ligt dan wel weer bij bushalte)
- mensen kunnen wel boeken van Menen laten overkomen naar Lauwe en Rekkem, maar de wachttijd kan een drempel zijn. Opgemerkt wordt dat de mensen vandaag de dag nogal mobiel zijn.
- een initiatief als de Zwevegense bibliotheekbus is niet direct aangewezen in Menen als vervanging van de filialen, gezien de deelgemeenten in Menen (Lauwe telt 8.000 inwoners, Rekkem ongeveer 4000) groter zijn. In Zwevegem zijn de deelgemeenten en dus ook de filialen veel kleiner. De filialen kennen vooral veel belangstelling van kinderen en scholen. De filialen bieden de twee deelgemeenten een belangrijke dienstverlening en mogen dus niet verdwijnen zoals in andere gemeenten meer en meer gebeurt.

3. Moet de bibliotheek inspelen op het gewijzigde gedrag van mensen in een digitale omgeving? (Jan Devos leidt in)

Vooraf

- er zijn boeken die je raadpleegt en boeken die je (volledig) leest
- jongeren (zgn. 'digital natives') gaan anders om met digitale informatie en ook met boeken dan volwassenen
- je hebt lokale en globale tendensen : gaan de we globale tendens volgen, mee op de digitale trein springen of niet. Alles digitaliseert.
- de bib is naast leverancier van ontspanning ook informatiebemiddelaar
- **het e-book :**
de algemene tendens is dat er steeds meer e-books verkocht worden (in de VS werden tijdens de kerstaankopen voor het eerst meer e-books verkocht dan papieren boeken, ook in Nederland stijgt de verkoop, in Vlaanderen is de stijging minder uitgesproken). Sommige auteurs (bv Leon De Winter) nemen de uitgave van hun publicaties op het net in eigen hand om op die manier meer inkomsten te genereren en die niet te moeten afstaan aan een intermediair als bvb Amazon, het tijdschrift Meander verschijnt niet op papier, enz.

voordelen e-books : je kan een e-reader gemakkelijk overal meenemen ; er kunnen tot 1.000 boeken op ; e-readers worden steeds goedkoper ; Je kunt lettergrootte aanpassen (interessant voor slechtzienden), je kan ook audioboeken op zetten, binnenkort zijn kleuren mogelijk ; de Vlaamse regering maakt 500.000 € vrij voor een e-bookplatform ; je kan archiveren, de hele wereld kan de documenten raadplegen, je kan de e-books ook op je laptop lezen
nadelen e-books : je hebt niet meer het "boekgevoel", het fysieke bladerplezier is weg, het scherm is beperkt, je hebt weinig overzicht, je moet geregeld in- en uitzoomen

Wat kan nu de taak van de bibliotheek zijn in het licht van die tendensen?

- digitale boeken worden te koop aangeboden op de site van de uitgever : de lener kan de e-boeken downloaden via de bib
- de bib kan e-readers uitlenen aan het publiek (is het de taak van de bib om toestellen uit te lenen?)
- swingen de kosten niet de pan uit ? Digitale abonnementen op gespecialiseerde tijdschriften kosten handenvol geld. Bij stopzetting abonnement is er geen toegang meer (terwijl je vroeger nog alle betaalde jaargangen op papier had)(op dit moment biedt de bibliotheek Mediargus aan en betaalt o.a. extra voor het digitaal versturen van een persoverzicht naar het College van Burgemeester en Schepenen)
- digitale bib Vlaanderen kan e-books (ook oudere) voor bepaalde tijd beschikbaar maken tegen betaling (zoals via Digilean tracks gratis voor een bepaalde periode gedownload kunnen worden)
- de opmerking wordt ook gemaakt dat een auteur nooit kan verhinderen dat een papieren exemplaar in de bibliotheekcollectie terecht komt en uitgeleend wordt, mits betaling van een leenvergoeding ; de auteur van een e-book kan dit wel perfect bepalen
- er moet overwogen hoeveel van het budget er aan e-books besteed kan worden
- het bibpersoneel kan het publiek op weg helpen bij het gebruik van e-books en informatie verstrekken in verband met digitalisering. Daarvoor is het aangewezen dat het bibpersoneel bijscholing volgt.
- het kan een bibliotheektaak zijn om het publiek gericht informatie te leren zoeken
- algemeen wordt opgemerkt dat het fysieke papieren boek wellicht nooit zal verdwijnen en dat het e-boek een aanvulling kan zijn ; de bib moet zeker de globale tendens volgen maar hoeft daarom nog niet een pioniersrol op zich te nemen.

4. Afsluiter : Zijn er ideeën die niet aan bod kwamen?

- speciale inspanning kan geleverd worden voor kinderen die niet graag lezen : per thema dat een bepaald kind aanspreekt, kan een boekenpakket samengesteld worden zodat het kind zin krijgt in lezen
- regelmatig creatieve activiteiten organiseren rond boeken (in een vorig project leerden kinderen al de weg van het boek kennen van boekhandel tot bibliotheekrek); jeugdanimatoren lenen momenteel ook al bibliotheekboeken uit voor grabbelpasactiviteiten, maar de samenwerking met de jeugddienst kan versterkt worden
- bibliotheekwerking dient zo goed mogelijk te worden afgestemd op de noden/behoefte van alle klanten ; daarvoor kunnen samenwerkingsverbanden tot stand gebracht worden, waar expertise gedeeld wordt (bijvoorbeeld even aankloppen bij de Wevelgemse stripkeet (8.000 strips)
- het is belangrijk de klanten op te volgen, hun smaak te leren kennen en dit te laten meespelen in de aankoop van materialen
- de bibliotheek kan leessuggesties doen aan de lezers (hoewel sommigen daardoor afgeschrikt kunnen worden)
- indien lezer dit wenst, kan hij systematisch bericht krijgen over nieuwe aankopen die hem kunnen interesseren (wie geïnteresseerd is in Wereldoorlog II kan bijvoorbeeld geregeld een lijstje met aanwinsten op dit gebied krijgen)
- in catalogus komen allerlei mogelijkheden : bijvoorbeeld bij elk werk melding in de zin van “wie dit ontleent, ontleent graag ook ...”

Slotwoord

De bibliothecaris dankt de aanwezigen voor het interessante gesprek en de onderwerpen waarmee de bibliotheek verder kan werken. Alle tips voor een optimalisatie van de bibliotheekwerking blijven steeds welkom. De schepen voor cultuur oppert dat het misschien interessant is om jaarlijks een bijeenkomst met vertegenwoordigers uit het bibliotheekpubliek te organiseren om na te denken over de toekomst van de bibliotheek.